

BLOKLESSEN

les	leerwerkboek	toetsboek	inhoud	domein	lesdoel
week 1					
1	X		doel 1	Oriëntatie getallen	Het kind kent de volgorde van de getsymbolen t/m 30: • getallen op volgorde zetten (les 1); • getallen plaatsen op de kaartjesgetallenlijn (les 2).
2	X		doel 1		
3	X		doel 2	Optellen en aftrekken	Het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken: • de bewerkingstekens +, – en = begrijpen (les 3); • verhalen bedenken bij plus- en minsommen (les 4).
4	X		doel 2		
5	X		herhaling	Oriëntatie getallen Optellen en aftrekken	Het kind herhaalt de doelen van de week.
week 2					
6	X		doel 3	Splitsen	Het kind kent de splitsingen van 8 en 9: • zonder te tellen (les 6); • betekenis verlenen (les 7).
7	X		doel 3		
8	X		doel 4	Tijd	Het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren: • wijzers aflezen (les 8); • wijzers plaatsen (les 9).
9	X		doel 4		
10	X		herhaling	Splitsen Tijd	Het kind herhaalt de doelen van de week.
week 3					
11	X			Meetkunde	Het kind leert een patroon herkennen, voortzetten en ontwerpen in een vlakvulling met gebruik van driehoeken in 2 kleuren.
12		X	toets		Het kind maakt de toets over de doelen van het vorige blok.
13	X		remediëren, herhalen, verrijken	Oriëntatie getallen Optellen en aftrekken	Het kind herhaalt, remediëert of verrijkt de doelen van de eerste week.
14	X		remediëren, herhalen, verrijken	Splitsen Tijd	Het kind herhaalt, remediëert of verrijkt de doelen van de tweede week.
15	X		blokafsluiting	Oriëntatie getallen Optellen en aftrekken Splitsen Tijd	Keuze uit verschillende activiteiten om het blok af te sluiten.

CONDITIETRAINING

ORGANISATIE

De conditietraining kan voorafgaand aan of na de blokles worden gemaakt.

POWER (LES 1, 3, 6, 8)

In het onderdeel Power van de conditietraining werken de kinderen zelfstandig aan de doelen van het vorige blok. Daarna worden deze doelen getoetst in de bloktoets. De laatste 2 opgaven (toets- en transferopgaven) zijn het belangrijkst om te peilen of het kind klaar is voor de toets. Kinderen die in het vorige blok hebben laten zien de

toetsdoelen te beheersen, kunnen dit blok zelfstandig met het onderdeel Power aan de slag. Is dit niet het geval, plan dan direct extra rekentijd en begeleiding in voor deze kinderen. Voor suggesties, zie de verlengde instructie bij de bloklessen en de remediëring bij les 13/14 van het vorige blok.

les	leerwerkboek	domein	lesdoel
week 1			
1	X	Splitsen	Het kind oefent bij een verhaal of afbeelding het bedenken van de splitsing van 4, 5 en 6 en het splitschema invullen.
3	X	Splitsen	Het kind oefent de splitsingen van 4, 5 en 6.
week 2			
6	X	Splitsen	Het kind oefent de splitsingen van 6 en 7.
8	X	Meetkunde	Het kind oefent het aantal blokken in een afbeelding van een eenvoudig blokkenbouwsel te tellen.

SPEED (LES 2, 4, 7, 9)

In het onderdeel Speed van de conditietraining werken de kinderen zelfstandig aan het automatiseren en memoriseren van de basisvaardigheden.

Alle onderdelen zijn terug te vinden in de bouwstenen van 'PP4 rekenmuur basisvaardigheden' groep 3, zie hoofdstuk 3.3 De Pluspunt Rekenmuur: rekendrempels van de algemene handleiding.

Bij het overgrote deel van de bouwstenen zijn ook reken spellen in te zetten, zie hiervoor het spellenkatern in de handleiding. De rekenspellen kunnen worden ingezet in plaats van de conditietraining en/of als kinderen nog extra oefening (extra rekentijd) nodig hebben.

AANDACHTSPUNTEN

In les 9 wordt rekendrempel 0 (oriëntatie getallen t/m 20) afgerond. Kinderen die in deze les de opgaven in een vlot tempo goed hebben gemaakt, hebben rekendrempel 0 gehaald.

Laat kinderen alleen aan het Speed-gedeelte beginnen als de conditietraining in de eerste 2 blokken goed gemaakt is. Is dit niet het geval, start dan nog niet met het Speed-gedeelte en laat de kinderen eerst aan dit onderdeel werken: drempel 0 (getalbegrip t/m 20). Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de rekenspellen bij deze drempel.

les	leerwerkboek	drempel	bouwsteen en onderdeel
week 1			
2	X	0 oriëntatie getallen t/m 20	oriëntatie getallen t/m 20
4	X	0 oriëntatie getallen t/m 20	oriëntatie getallen t/m 20
week 2			
7	X	0 oriëntatie getallen t/m 20	oriëntatie getallen t/m 20
9	X	0 oriëntatie getallen t/m 20	oriëntatie getallen t/m 20

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: tellen met sprongen van 2

- 1 Maak tweetallen. Jullie gaan met sprongen van 2 tellen vanaf 0 t/m 30. De een zegt het eerste getal, de ander het volgende getal. Ga zo verder. Klaar? Tel t/m 50. Lukt het niet, dan mag de ander helpen.
- 2 Tel vanaf 1 met sprongen van 2. Hoe ver komen jullie?
- 3 Tel terug met sprongen van 2 vanaf 24. Tel daarna met sprongen van 2 terug vanaf 23.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Welke getallen liggen tussen 13 en 19? (14 t/m 18) En tussen 23 en 29? (24 t/m 28) En tussen 8 en 12? (9, 10, 11) En tussen 18 en 22? (19, 20, 21)
- 3 Wat zijn de buurgetallen van 15? Welk getal komt ervoor? Welk getal komt erna? (14, 16) En van 25? (24, 26) En van 20? (19 en 21)
- 4 Doe je ogen dicht. Ik draai 2 kaartjes om op de kaartjesgetallenlijn (blanco kant boven). Welke kaartjes? Geef denktijd en laat wisbordjes gebruiken.

DENKVRAAG

Waar kom je in het echt sprongen van 2 tegen? (bijv.: huizen in een straat)

OPGAVE 1

- 1 Jullie zetten getallen op volgorde van klein naar groot. Welke getallen staan op de kaartjes? Zeg hardop. (11 – 6 – 23) Wijs de getallen in deze volgorde aan op de lijn. Vergelijk deze getallen. Welke van deze 3 getallen kom je het eerst tegen op de kaartjesgetallenlijn, als je bij de 0 begint en dan langs de lijn loopt? (6) 6 is het kleinste getal. Schrijf 6 in het eerste vakje. Welk getal kom je als tweede getal tegen? (11) Schrijf dat in het tweede vakje. En welk getal kom je het laatste tegen? (23) Dat is het grootste getal. Schrijf dat in het laatste vakje. Doe dit ook met de tweede som.
- 2 Laat een paar minuten zelfstandig werken en observeer. Laat kinderen die dit nog moeilijk vinden, werken met getalkaartjes.

Lesdoel

Materialen

Oriëntatie getallen

- Het kind kent de volgorde van de getsymbolen t/m 30:
- getallen op volgorde zetten (les 1);
- getallen plaatsen op de kaartjesgetallenlijn (les 2).

- leerwerkboek blz. 4-5
- antwoordenboek blz. 4-5
- conditietraining blz. 4-5
- observatieformulier

Extra

- warming-up: kaartjesgetallenlijn t/m 30 zichtbaar (evt. op het digibord)
- verlengde instructie: getalkaartjes t/m 30 (printblad)

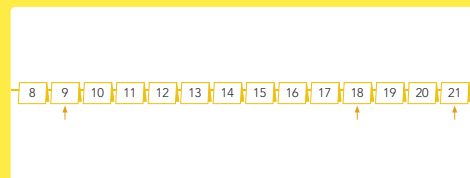
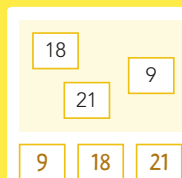
BLOK 3

LES 1

DOEL 1

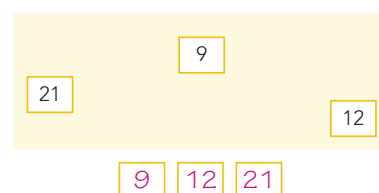
- je leert getallen tot en met 30 op volgorde zetten.

HULP

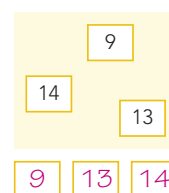
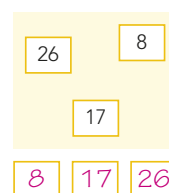
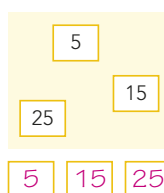
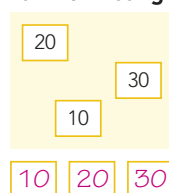
1

van klein naar groot.

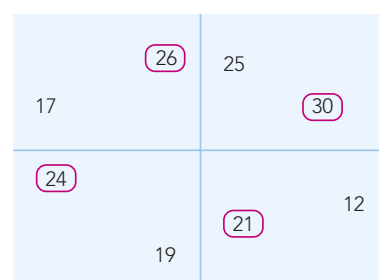
2

van klein naar groot.

3

welk getal is het grootste?

OBSERVATIE

- Kan het kind getallen t/m 30 op volgorde zetten?
- Kan het kind in de telrij t/m 30 heen en terug tellen vanaf een willekeurig getal?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

OPGAVE 2

- 1 Laat zelfstandig maken en observeer.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. *In opgave 3 zet je steeds een rondje om het grootste getal. In opgave 4 zet je de getallen weer van klein naar groot. In opgave 5 trek je lijnen tussen de getallen en de goede plek op de getallenlijn.*
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Maak tweetallen: *We tellen samen om de beurt t/m 30. De eerste begint met 0, de volgende zegt 1 en zo verder. Tel ook zo terug.*
- 2 Leg de kaartjes van 0 t/m 30 door elkaar op tafel. Leg de kaartjes 0 en 1 aan de linkerkant. Om de beurt leggen de kinderen een kaartje aan. Laat ze hierbij hardop tellen. Herhaal dit, maar leg dan kaartje 30 aan de rechterkant.
- 3 Maak tweetallen. Bespreek opgave 2 na met de Hulp. *Welke getallen staan er? (20, 10 en 30) Wijs aan op de kaartjesgetallenlijn. Vergelijk deze 3 getallen. Welke van deze 3 getallen kom je het eerst tegen op de kaartjesgetallenlijn? Overleg samen. (10) 10 is het kleinste getal. Staat er bij jou 10 in het vakje? Verbeter anders je antwoord. Welk getal kom je als tweede tegen? Tel maar hardop verder. Overleg samen. (20) En welk getal kom je het laatste tegen? Tel maar verder. Overleg samen. (30) Dat is het grootste getal. Doe dit ook met de tweede som. Observeer of het goed wordt uitgevoerd. Als de een het niet meer weet, laat de ander dan vertellen hoe het gaat.*
- 4 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 *Hebben alle getallen 2 buurgetallen?* (Nee, voorlopig houden we het bij positieve hele getallen, dus 0 heeft nu nog slechts 1 buur. Misschien zijn er ook kinderen die 'het laatste getal van de telrij' noemen, maar daar kun je nog 1 bij doen.)

CONDITIETRAINING

⌚ 20

Doel: Blok 2, doel 1.

Het kind oefent bij een verhaal of afbeelding het bedenken van de splitsing van 4, 5 en 6 en het splitschema invullen.

4 van klein naar groot.

23	7		
	19		
7	19	23	

30		19	
	21		
19	21	30	

	16		
24		9	
9	16	24	

		22	
8			16
8	16	22	

18		29	
	6		
6	18	29	

26		9	
	17		
9	17	26	

	11		
23		15	
11	15	23	

		25	
12			8
8	12	25	

5 welk getal?

9			28
23	13		

11		26	
14	28		

6			30
24	13		

9			26
17	14		

3		20	
21	12		

13			28
15	18		

5			29
11	19		

11			27
18	21		

7			24
8	13		

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel en verwijst terug naar de vorige les. Geef denktijd en laat wisbordjes gebruiken.
- 2 Kijk naar de kaartjesgetallenlijn. Alleen de tientallen zijn zichtbaar. Wijs 10 aan. Welk getal? Wijs 20 aan. En dit? Wijs 30 aan. En deze? Wat hebben deze getallen hetzelfde? (0 op eind) Dit noem je tientallen. Welke getallen staan tussen de tientallen 20 en 30? (21 t/m 29)
- 3 Wijs het blanco (omgedraaide) kaartje met 13 aan. Welk kaartje is dit? (13) Tussen welke 2 tientallen staat 13? (10 en 20) Draai 13 open. Klopt het? Wijs het blanco kaartje met 23 aan. Welk kaartje is dit? (23) Tussen welke 2 tientallen staat 23? (20 en 30) Draai 23 open. Klopt het?
- 4 Draai de getallen 10 en 20 blanco. Draai 8, 12, 18, 22, 28 en 30 open. Welke getallen staan tussen 8 en 12? (9, 10, 11) Draai de kaartjes ter controle open. En tussen 18 en 22? (19, 20, 21) Draai de kaartjes open. En tussen 28 en 30? (29) Welk getal komt er na 30? (31) Zien ze de regelmaat?
- 5 Draai alle kaartjes blanco, behalve 7, 17 en 27. Wijs 7 aan. Zeg het getal. Wat zijn de buurgetallen van 7? (6, 8) Draai de kaartjes om. Klopt het? Herhaal dit met de getallen 17 en 27.
- 6 Draai alle kaartjes blanco, behalve de tientallen. Herhaal met de tientallen.

DENKVRAAG

Welk getal staat precies in het midden tussen 0 en 30? (15)

OPGAVE 1

- 1 Trek een lijn tussen de getallen en de goede plaats op de kaartjesgetallenlijn.
- 2 Laat een paar minuten zelfstandig werken en observeer.

OPGAVE 2

- 1 Dit is een deel van de kaartjesgetallenlijn. Op de kaartjesgetallenlijn zijn de getallen altijd opvolgend, van klein naar groot, net als in de telrij. Vul de getallen in die weg zijn.
- 2 Laat de opgave zelfstandig maken en observeer.
- 3 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Oriëntatie getallen

- Het kind kent de volgorde van de getsymbolen t/m 30:
- getallen op volgorde zetten (les 1);
- getallen plaatsen op de kaartjesgetallenlijn (les 2).

Rekenwoordenschat

- het tiental

- leerwerkboek blz. 6-7
- antwoordenboek blz. 6-7
- conditietraining blz. 6-7
- observatieformulier

Extra

- instructie: kaartjesgetallenlijn t/m 30, alleen tientallen zichtbaar (evt. op het digibord)
- verlengde instructie: getalkaartjes t/m 30

BLOK 3

LES 2

DOEL 1

- je leert getallen tot en met 30 op de kaartjesgetallenlijn plaatsen.

HULP

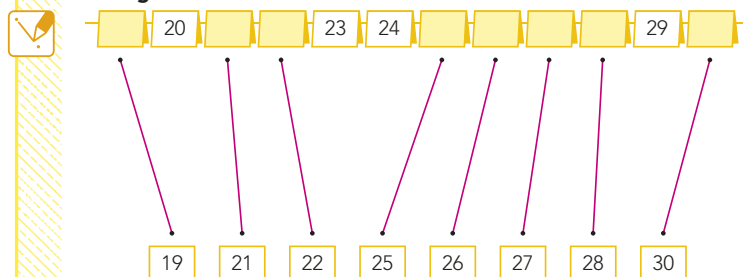
ervoor

erna

15 16 17

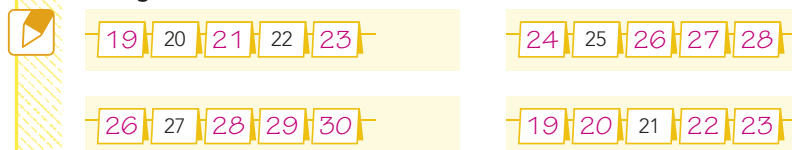
1

welk getal?

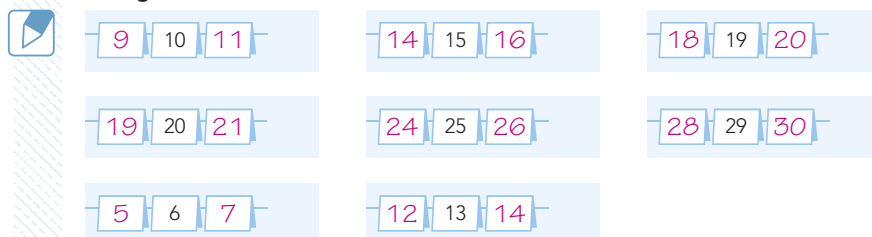
2

welk getal?

3

welk getal?

OBSERVATIE

- Kan het kind getallen t/m 30 plaatsen op de kaartjes-getallenlijn?
- Kan het kind in de telrij t/m 30 heen en terug tellen vanaf een willekeurig getal?

geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 25
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. *Vul in opgave 3 en 4 de goede getallen in. In opgave 5 zijn bij sommige kaartjes getallen onzichtbaar. Denk goed na welke getallen ervoor of erna komen.*
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Maak tweetallen. Laat in tweetallen de telrij t/m 30 opzeggen. *Tel door en tel terug. De een zegt het eerste getal, de ander het volgende getal.*
- 2 Leg de getalkaartjes t/m 30 blanco op volgorde. Schuif ze uit elkaar, zodat er 6 series met 5 getallen ontstaan. Draai van elke serie het middelste getal open. *Zoek in tweetallen uit wat de getallen zijn die je niet ziet. Gebruik hierbij de stap uit de Hulp. Welk getallen weet je? Noem op en wijs aan. Hoe kunnen we dit getal (wijs links en rechts van een open getal aan) ontdekken? (met buurgetallen) Wat zijn buurgetallen? (het getal ervoor en het getal erna) Wie weet een buurgetal? Van welk getal? Wijs de plek van het buurgetal aan. Wat is het getal? Draai het kaartje om. Klopt het? Wie weet een ander buurgetal? Ga zo door totdat alle kaartjes open liggen.*
- 3 Bespreek opgave 2 na met de Hulp. Laat samenwerken. *Welk getal zie je? Zeg hardop. (20) Wat zijn de buurgetallen van 20? (19 en 21) Klopt het wat je daar hebt ingevuld? Welk getal zie je nog meer? (22) Wat zijn de buurgetallen van 22? (21 en 23) Vul in. Controleer samen de volgende.*

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Maak tweetallen. *De een noemt een getal tussen 20 en 30, de ander de bijbehorende buurgetallen. Wissel steeds om.*

CONDITIETRaining

⌚ 20

Drempel 0: bouwsteen: oriëntatie getallen t/m 20.

Doel: het kind kan getallen t/m 20 vlot op volgorde zetten.

4 welk getal?

19	20	21	22	23
26	27	28	29	30
21	22	23	24	25
23	24	25	26	27
18	19	20	21	22
17	18	19	20	21
14	15	16	17	18
12	13	14	15	16

5" welk getal?

18			21	22					
24			27	28					
14	15		17	18			21	22	23

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen van de hoogste groep voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: hoeveel samen?

- 1 Maak tweetallen. Jullie krijgen 2 dobbelstenen. De een gooit en zegt hoeveel stippen er op elke steen staan. De ander zegt hoeveel stippen dat bij elkaar zijn. Wissel na 2 beurten.

EXTRA

Al bij de kleuters hebben de kinderen geleerd om eenvoudige optel- en aftrekproblemen op te lossen. In dit blok leren ze hierbij de somnotatie. Ze leren wat de tekens +, – en = betekenen. De problemen zijn dus niet nieuw. De nadruk ligt ook niet op het rekenwerk (de getallen zijn eenvoudig). Het gaat uitsluitend om het leren van de notatie. Welk teken kies je als er wat bij komt? En welk teken als er wat af gaat?

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Gooi een dobbelsteen. Hoeveel stippen? (bijv. 4) Gooi een tweede steen. Hoeveel stippen? (bijv. 3) Hoeveel stippen bij elkaar? (7) Als ze het totaal aantal niet direct zien, geef dan aan dat ze verkort mogen tellen. Geef denktijd en laat denkpapier gebruiken.
- 3 In deze les leren we dat op te schrijven in een som. Een erbijsom. Schrijf op: $4 + 3 = 7$.
- 4 Wat betekent die 4? (aantal stippen op de eerste steen) En die 3? (aantal stippen op de tweede) En de 7? (aantal stippen op de stenen samen) En wat betekent dit? Wijs '+' aan. Dat is een plus-teken, een erbij-teken. Het betekent: er komt iets bij. We hadden 4 en er komt 3 bij. Wat betekent dat? Wijs '=' aan. Dat noemen we het isgelijktteken.
4 erbij 3 is evenveel als 7. Je kunt ook zeggen: we hadden 4, er kwamen er 3 bij, dat is bij elkaar 7.

DENKVRAAG

Waarom denk je dat iemand bedacht heeft dat je een erbijsom met + en = kunt schrijven? (Het is een snelle manier van opschrijven.)

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. Doe hetzelfde als in de warming-up. Schrijf dan de som erbij.
- 2 Als je het niet meer weet, kijk dan naar de Hulp.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken:

- de bewerkingstekens +, – en = begrijpen (les 3);
- verhalen bedenken bij plus- en minsommen (les 4).

Rekenwoordenschat

- plus, +, erbij
- min, –, eraf
- is gelijk aan, =, is evenveel als

- leerwerkboek blz. 8-9
- antwoordenboek blz. 8-9
- conditietraining blz. 8-9
- observatieformulier

Extra

- 2 dobbelstenen (per tweetal)
- instructie: 5 appels of andere voorwerpen, 2 dobbelstenen en 8 blokjes of fiches (per tweetal)
- verlengde instructie: aantal appels of andere voorwerpen

BLOK 3

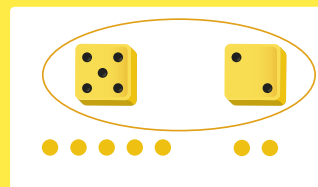
LES 3

DOEL 2

- je leert hoe je een verhaal opschrijft in een som.
- je leert waarom een verhaal een plus- of minverhaal is.

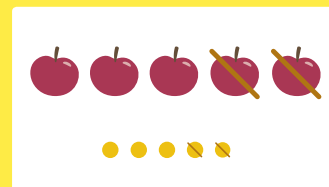
HULP

hoeveel samen?

som: $5 + 2 = 7$
7 stippen

hoeveel over?

som: $5 - 2 = 3$
3 appels

1

bedenk de sommen.

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

som: ____ + ____ = ____
____ stippen

2

bedenk de sommen.

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

som: ____ – ____ = ____
____ appels

OBSERVATIE

- Kan het kind optel- en aftrekcontexten koppelen aan plus- en minteken?
- Begrijpt het kind waarom een verhaal een plus- of minverhaal is?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

OPGAVE 2

- Ik heb 5 appels. Ik eet er 2 op. Leg er 2 opzij. Hoeveel heb ik er over? (3) Er zijn geen appels bijgekomen, dus het is geen erbijsom. Er zijn appels af gegaan, het is een erafsom. Dat schrijven we zo: $5 - 2 = 3$. Schrijf op het bord.
- Wat betekent die 5? (aantal appels dat we hadden) En die 2? (aantal opgegeten appels) En de 3? (het aantal appels dat overblijft) Wat betekent dit? Wijs '-' aan. Dat is het minteken, het erafteken. Er staat 5 eraf 2. En wat betekent dit? Wijs '=' aan. Dat is het isgelijktteken. 5 eraf 2 is evenveel als 3. Je kunt ook zeggen: we hadden 5 appels, er gingen er 2 af, er zijn nog 3 over.
- Oefen met fiches, dat zijn de appels. De een legt een aantal 'appels' neer, de ander 'eet er een paar op'. Bedenk de som en schrijf op.
- Als je het niet meer weet, kijk dan naar de Hulp.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Licht de opgaven kort toe. Je schrijft de som op, eronder schrijf je wat het antwoord betekent. Bijv. 4 kinderen.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- Leg de rekentaal nog een keer uit. Het gaat om de betekenis van getallen en tekens.
- Pak 3 appels (of andere voorwerpen). Hoeveel appels? (3) Doe er 2 bij. Er komen appels bij. Dat schrijven we op als +. Hoeveel liggen er nu? (5) Welke som hebben we dan gemaakt? ($3 + 2 = 5$) Schrijf de som op. Wat betekent die 3? (appels die er al lagen) En die 2? (appels die er bij zijn gekomen) Die 5? (alle appels samen) Waarom is het plus? (Er komt wat bij.) Waar zie je die plus? Wat betekent dit? Wijs '=' aan. (3 appels en 2 erbij, dat is samen 5 appels) Je kunt ook zeggen: 3 appels en 2 appels bij elkaar is evenveel als 5 appels.
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in. Neem dagelijks op deze manier 1 verhaal door en koppel de som aan het verhaal. Vraag elke keer naar de betekenis van alle getallen en symbolen.

REFLECTIE

⌚ 05

- Maak tweetallen. Wanneer gebruik je een plusteken en wanneer een minteken?

CONDITIETRAINING

⌚ 20

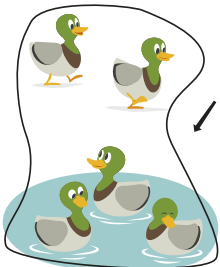
Doel: blok 2, doel 2.

Het kind oefent de splitsingen van 4, 5 en 6.

3

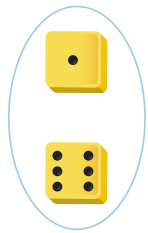
hoeveel samen?

bedenk en maak de som.

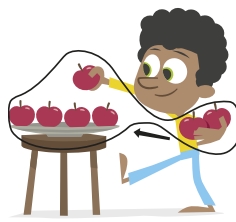
som: $3 + 2 = 5$

5 eenden

som: $1 + 6 = 7$

7 stippen

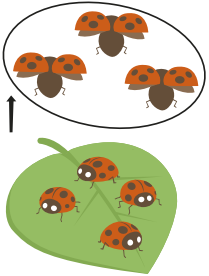
som: $4 + 3 = 7$

7 appels

4

hoeveel over?

bedenk en maak de som.

som: $7 - 3 = 4$

4 beestjes

som: $6 - 4 = 2$

2 vogels

som: $8 - 3 = 5$

5 honden

5

hoeveel samen?

bedenk en maak de som.

som: $3 + 3 = 6$

6 stippen

som: $6 + 4 = 10$

10 stippen

som: $5 + 2 = 7$

7 stippen

som: $6 + 6 = 12$

12 stippen

EXTRA

In deze les gaat het om de betekenis van het plus- en minteken. Het gaat dus nog niet om het efficiënt uitrekenen van sommen, maar omdat het vreemd is om een som op te schrijven zonder hem uit te rekenen, wordt wel steeds ook een antwoord gevraagd.

GELEIDE INSTRUCTIE

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel en verwijst terug naar de vorige les.
- 2 Maak tweetallen. Zet op het bord: $5 + 2 =$. Bedenk met z'n tweeën een verhaal bij deze som. Geef denktijd. (1 minuut) Het kind met het langste haar mag beginnen. Vertel om de beurt aan elkaar je verhaal. Loop rond en luister.
- 3 Begin de nabespreking met op bord: $5 + 2 = 7$. Bespreek 2 of 3 verhalen na. Koppel steeds de getallen uit de som aan het verhaal. Vraag waar je in het verhaal hoort dat het om + (erbij) gaat. Wat betekent de 5 in het verhaal? De 2? De 7? Waaraan kan ik horen dat het een erbijverhaal is?
- 4 Doe hetzelfde met $6 - 2 =$.

DENKVRAAG

Waarom streep je rondjes door bij een erafsom? (Wat je doortreep, gaat weg.)

OPGAVE 1

- 1 Bedenk een verhaal bij de sommen en teken dat. Je hoeft niet heel precies te tekenen. Je kunt gewoon rondjes tekenen.
- 2 Kijk maar bij de Hulp hoe dat gaat. Het eerste vak gaat over de som $3 + 4 = 7$. Op de dobbelstenen zie je 3 stippen en 4 stippen. Je hoeft niet de hele dobbelsteen te tekenen, alleen rondjes is ook prima.
- 3 Bespreek een paar verhalen na. Waaraan kan ik horen dat het een erbijverhaal is? Hoe kun je aan de tekening zien dat het een erbijverhaal is?

OPGAVE 2

- 1 Teken erafsommen, met rondjes.
- 2 Kijk maar bij de Hulp hoe dat gaat. Wat eraf gaat, streep je door. Het tweede vak gaat over de som $6 - 2 = 4$. Er zijn 6 appels getekend, maar je kunt ook gewoon rondjes tekenen. De appels die eraf gaan, streep je door.
- 3 Bedenk nu zelf een verhaal bij de som en teken het met rondjes. Je mag het samen doen.

Lesdoelen

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken:

- de bewerkingstekens +, - en = begrijpen (les 3);
- verhalen bedenken bij plus- en minssommen (les 4).

- leerwerkboek blz. 10-11
- antwoordenboek blz. 10-11
- conditietraining blz. 10-11
- observatieformulier

Extra

- instructie:
- verlengde instructie: schaal met 8 appels (of andere voorwerpen)

BLOK 3

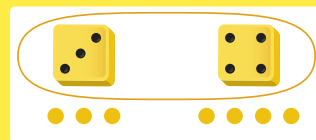
LES 4

DOEL 2

- je leert hoe je een verhaal opschrijft in een som.
- je leert bij een som een verhaal bedenken.
- je leert wat +, - en = betekent.

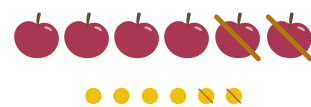
HULP

hoeveel samen?

som: $3 + 4 = 7$
7 stippen

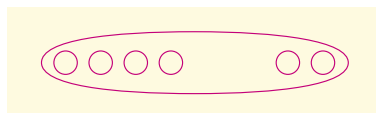
hoeveel over?

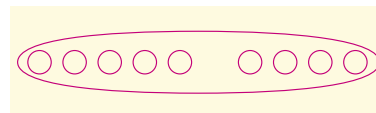
som: $6 - 2 = 4$
4 appels

1

bedenk en teken de verhalen.

$4 + 2 =$

$5 + 4 =$

2

bedenk en teken de verhalen.

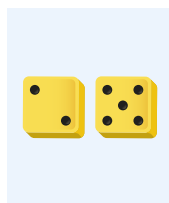
$4 - 3 =$

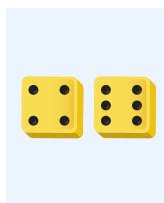
$7 - 5 =$

3

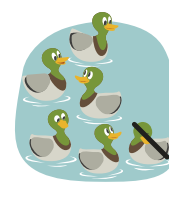
wat is de som?

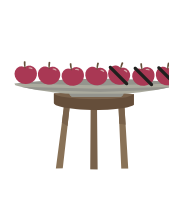
som: $2 + 5 = 7$
... 7 stippen

som: $4 + 6 = 10$
... 10 stippen

som: $6 - 1 = 5$
... 5 eenden

som: $7 - 3 = 4$
... 4 appels

OBSERVATIE

- Kan het kind optel- en aftrekcontexten koppelen aan plus- en minteken?
- Begrijpt het kind waarom een verhaal een plus- of minverhaal is?

geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 25
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

- 4 Bespreek een paar verhalen na.
- 5 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. Bij opgave 5 bedenken je een som en daarna een verhaal bij die som. Dan teken je het verhaal.
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 In de vorige les hebben we erbij- en erafsommen opgeschreven. In deze les bedenken we verhalen bij plus- en bij minssommen. Gebruik de begrippen 'erbij', 'plus' enz. door elkaar, zodat de kinderen beide begrippen leren kennen.
- 2 Zet een schaal met 4 appels neer, leg er 3 bij. Welke som hoort daarbij? Schrijf maar op. ($4 + 3 = 7$) Waarom is het plus, erbij? (Er komt wat bij.) Waar zie je die plus? (plusteken)
- 3 Wie kan er bij dezelfde som een ander verhaal bedenken? (Bijv.: 4 kinderen, er komen er 3 bij, dan zijn er samen 7.)
- 4 Zet een schaal met 8 appels neer, pak er 3 weg. Welke som hoort daarbij? Schrijf maar op. ($8 - 3 = 5$) Waarom is het min, eraf? (er gaat wat weg) Waar zie je die eraf? (minteken)
- 5 Wie kan er bij dezelfde som een ander verhaal bedenken? (Bijv.: er zaten 8 vogels op een tak, 3 vliegen er weg, dan zijn er nog 5.)
- 6 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Maak tweetallen. Kijk in je leerwerkboek. Hoe kun je aan een tekening zien of die bij een erbijsom hoort of bij een erafsom? (richting van de pijltjes door het wegstrepen enz.)

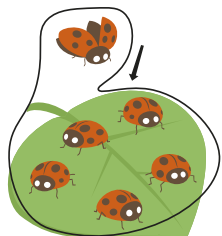
CONDITIETRAINING

⌚ 20

Drempel 0; bouwsteen: oriëntatie getallen t/m 20.

Doel: het kind kan getallen t/m 20 vlot op volgorde zetten.

wat is de som?

som: $5 + 1 = 6$

6 beestjes

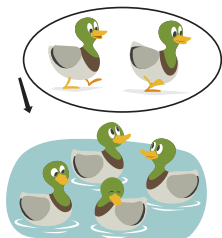
som: $6 - 3 = 3$

3 vogels

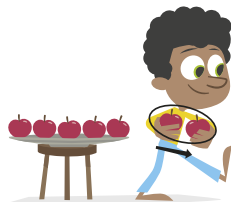
som: $7 - 6 = 1$

1 hond

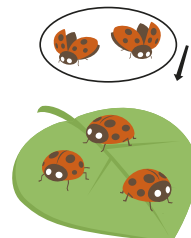
som: $4 + 2 = 6$

6 eenden

som: $7 - 2 = 5$

5 appels

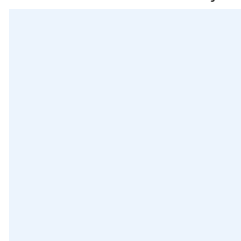

som: $3 + 2 = 5$

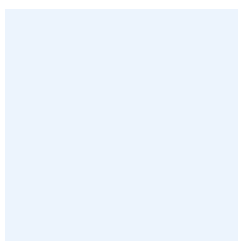
5 beestjes

bedenk een som.

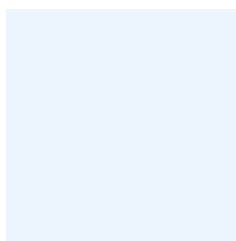
bedenk een verhaal bij de som en teken.

som: + =

som: + =

som: + =

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin je samen met de kinderen peilt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen.

Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 2. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De eerste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

VERVOLG

Bepaal aan de hand van het observatieformulier en de resultaten van les 5 wat de kinderen in les 13 doen: remediëren, herhalen of verrijken (rekenplein).

Lesdoelen

Oriëntatie getallen

- Doel 1: het kind kent de volgorde van de getalsymbolen t/m 30.

Optellen en aftrekken

- Doel 2: het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken.

- leerwerkboek blz. 12-13
- antwoordenboek blz. 12-13
- observatieformulier

BLOK 3

LES 5

DOEL 1

1

welk getal?

17 21

27 30

19 22

24 27

2

van klein naar groot.

21 8
11

25 16
7

28 6
12

8 11 21

7 16 25

6 12 28

23 3
17

19 16
22

29 13
18

3 17 23

16 19 22

13 18 29

3

welk getal?

17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

TUSSENSTAND

OBSERVATIE

Maak het observatieformulier compleet. Richt je vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

50

reflectie

10

DOEL 2

1

wat is de som?

som: $3 + 1 = 4$

4 paarden

som: $5 - 2 = 3$

3 kippen

som: $4 + 2 = 6$

6 konijnen

2

wat is de som?

som: $6 + 1 = 7$

7 stippen

som: $5 + 4 = 9$

9 stippen

som: $6 - 4 = 2$

2 eenden

som: $5 - 3 = 2$

2 appels

3

wat is de som?

som: $4 + 1 = 5$

5 vogels

som: $6 - 3 = 3$

3 beestjes

som: $3 + 2 = 5$

5 honden

som: $6 - 4 = 2$

2 appels

som: $7 - 5 = 2$

2 eenden

som: $7 - 3 = 4$

4 vogels

ZELFSTANDIG WERKEN

50

- 1 Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- 2 We beginnen met de eerste opgave van de linkerbladzijde. Deze is een klein beetje anders dan je hebt geoefend. Probeer maar.
Wijs aan. Aan de kaartjesgetallenlijnen hangen alle kaartjes, er ontbreken getallen. Kijk bij de eerste kaartjesgetallenlijn. Ik zeg een getal. Je zoekt de plaats en je schrijft het op het getalkaartje. De eerste: 21, tweede: 30, derde: 19 en de vierde: 24.
- 3 Ga naar de eerste opgave op de rechterbladzijde. Ik ga korte optel- en aftrekverhalen voorlezen. Jullie luisteren goed en schrijven de som op die erbij hoort en rekenen hem uit. Het gaat over een kinderboerderij.
 - In de kinderboerderij is een wei met pony's. Er lopen 3 paarden in de wei. Daar komt de boer aan met 1 paard. Die komt ook in de wei. Schrijf de som maar op.
 - Er is ook een kippenhok. Er zitten 5 kippen in het hok. 2 kippen lopen door het deurtje naar buiten. Schrijf de som maar op.
 - In het konijnenhok zitten 4 konijnen. Er komen 2 nieuwe konijnen bij. Schrijf de som maar op.
- 4 Maak alle opgaven zelfstandig af. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, er is niets nieuws.
- 5 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen, nu wel weet.
- 6 Je mag 20 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- 7 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 8 Zet de timer.

REFLECTIE

10

- 1 Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- 2 Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 1). Kun je getallen op volgorde zetten en op de kaartjesgetallenlijn plaatsen? Laat de kinderen met hun duim aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- 3 Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 2). Kun je bij een verhaal de som met + of - opschrijven? Weet je wat + en - betekenen?

TUSSENSTAND

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen van de hoogste groep voor
een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: onderhoud splitsingen t/m 7

- 1 Maak tweetallen. De kinderen krijgen allemaal een splitsstrook (van 4, 5, 6 of 7).
- 2 Loop door de klas. Als ik in mijn handen klap, maak je een tweetal. De een vraagt een splitsing van zijn splitsstrook aan de ander. Daarna wissel je van rol. Als ik weer klap, geef je jouw splitsstrook aan de ander en loop je weer verder. Bijvoorbeeld: Erik heeft de splitsstrook van 7, hij vraagt Elma: '7 kun je splitsen in 3 en?' Elma geeft antwoord. Daarna mag Elma een splitsing van haar strook vragen aan Erik en wisselen ze van strook.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 In deze les staat het vlot kunnen uitrekenen van splitsingen weer centraal. Er is niets nieuws aan de orde, alleen de getallen zijn groter. De nadruk ligt nu op de splitsingen van 8 en 9. Omdat er niets nieuws aan de orde is, is het ook niet nodig om instructie te geven.

DENKVRAAG

Hoeveel splitsingen van 9 kun je maken? (10)

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. Bespreek de afbeelding. In het leerwerkboek staat de splitsstrook van 8. De één zet de punt van het potlood tussen 2 bolletjes. De ander zegt welke splitsing is gemaakt. Probeer het te zien zonder te tellen. Doe dit ieder 2 keer, wissel daarna van rol. Doe het zo nodig voor met een kind. Kijk naar de Hulp als het niet lukt, het splitsschema hoeft je nu nog niet in te vullen.
- 2 Maak samen opgave 1. Observeer of het lukt zonder te tellen. Lukt dit niet? Laat dan eerst kleinere getallen splitsen (die wel lukken zonder te tellen) en bouw het rustig uit.

OPGAVE 2

- 1 Deze opgave is gelijk aan opgave 1, alleen gaat het nu om de splitsing van 9. Observeer of het lukt zonder tellen.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Splitsen

Het kind kent de splitsingen van 8 en 9:

- zonder te tellen (les 6);
- betekenis verlenen (les 7).

- leerwerkboek blz. 14-15
- antwoordenboek blz. 14-15
- conditietraining blz. 12-13
- observatieformulier

Extra

- warming-up: splitsstroken 4 t/m 7 (printblad per kind)
- instructie: splitsstroken 8 en 9 (printblad)
- verlengde instructie: 9 fiches of blokjes in dezelfde kleur (per leerkracht)

BLOK 3

LES 6

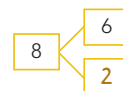
DOEL 3

- je leert splitsingen van 8 en 9.
- je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

6 en 2,
zie ik zo.

1

splits 8.

3 en 5,
zie je zo.

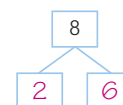
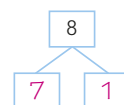
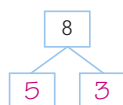
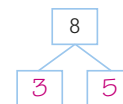
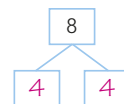
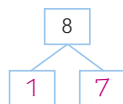
2

splits 9.

3

splits 8.

OBSERVATIE

Kan het kind de splitsingen van 8 en 9 vlot maken en weet het kind het antwoord zonder te tellen?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken ↳ verlengde instructie	⌚ 15
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. In opgave 3 en 4 vul je steeds de splitsing in. Kijk naar de splitsstrook. In opgave 5 zet je ook de streep.
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Let op: kinderen die nog tellen bij de splitsing van 8 en 9, moeten geen enkele opgave in het leerwerkboek zelfstandig maken. Daarmee oefenen ze het tellend splitsen namelijk verder in.

Het is van groot belang dat kinderen die nog tellen, oefenen met splitsingen met getallen waarbij ze niet tellen (kleinere getallen). Maak daarbij het doel voor de kinderen heel helder. Probeer het te doen zonder te tellen. Kijk of je het in 1 keer kunt zien.

- 1 Begin met het oefenen van de splitsing van 4, dan 5 enz. Ik heb 4 fiches. Ik ga de fiches splitsen. Ik maak 2 groepjes. Kijk straks rustig welke splitsing ik gemaakt heb. Doe het zonder de fiches te tellen. Doe je ogen maar dicht. Splits de fiches in 1 en 3. Doe je ogen maar weer open. Welke splitsing heb ik gemaakt?
- 2 Doe deze oefening eerst met het tonen van beide hoeveelheden. Dek daarna 1 hoeveelheid af. Vraag ook om steeds korter te kijken. Als 4 lukt, ga dan verder met 5 enz. Steeds kleine stapjes verder, totdat de kinderen het splitsen zonder tellen helemaal beheersen.
- 3 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Zijn er nog splitsingen die je moeilijk vindt? Die je niet zonder tellen kunt? Welke zijn dat? Inventariseer de antwoorden.

CONDITIETRAINING

⌚ 20

Doel: blok 2, doel 3.

Het kind oefent de splitsingen van 6 en 7.

4

splits 9.

5

splits 9. zet de streep.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel en verwijst terug naar de vorige les.
- 2 In deze les staat het betekenis verlenen aan splitsingen weer centraal. Er is niets nieuws aan de orde, alleen de getallen zijn groter. Daarom is instructie hier niet nodig. De nadruk ligt nu op de splitsingen van 8 en 9.

OPGAVE 1

Geef denktijd en laat denkpapier gebruiken.

- 1 Bedenk bij het eerste splitsschema een splitsverhaal. Geef 1 minuut de tijd.
- 2 Bespreek kort na door een paar kinderen een goed splitsverhaal te laten vertellen (geen vingers, zelf kinderen aanwijzen). *Waarom is dit een splitsverhaal?* (Je hebt 8. Er komt niets bij en er gaat niets af. Je maakt 2 groepjes.) Vraag waar je de getallen uit de splitsing terughoort in het verhaal: *Waar hoor ik de 8? Wat betekent die?* Enz.
- 3 Kies 1 verhaal uit en laat alle kinderen dat verhaal tekenen (2 minuten). Bijv. het verhaal: er zijn 8 kippen. 5 zijn er bruin, 3 wit. Loop rond. De tekeningen mogen verschillend zijn in abstractieniveau: rondjes onder en boven een streep is goed, maar het mag ook concreter (kippen tekenen).
- 4 Start de nabespreking met een goed voorbeeld op het bord. Vraag steeds waar je de getallen uit het verhaal terugziet in de tekening en in het splitsschema. *Er zijn 8 kippen, waar zie ik die in de tekening? En in het schema?* Enz.
- 5 De kinderen bedenken en tekenen zelfstandig een verhaal bij het andere splitsschema.

OPGAVE 2

- 1 Bedenk bij elk splitsschema een verhaal over koekjes. Teken de rondjes in de splitsstrook en de koekjes in en naast de pot.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Splitsen

Het kind kent de splitsingen van 8 en 9:

- zonder te tellen (les 6);
- betekenis verlenen (les 7).

- leerwerkboek blz. 16-17
- antwoordenboek blz. 16-17
- conditietraining blz. 14-15
- observatieformulier

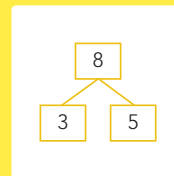
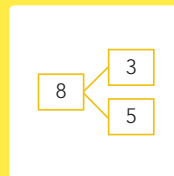
BLOK 3

LES 7

DOEL 3

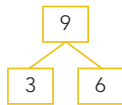
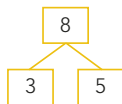
- je leert bij de splitsing van 8 en 9 een verhaal bedenken.
- je leert bij de splitsing van 8 en 9 een tekening maken.
- je leert verschillende manieren om splitsingen op te schrijven.

HULP

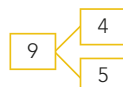
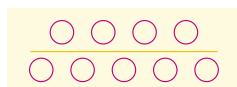
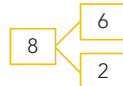
1

bedenk en teken de verhalen.

2

splits. bedenk en teken de verhalen. bijvoorbeeld:

OBSERVATIE

- Kan het kind bij een verhaal of afbeelding de splitsing van 8 en 9 bedenken en invullen in het splitsschema, en omgekeerd?
- Begrijpt het kind de notatie in de verschillende splitsschema's?

geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. *In opgave 3 zet je de streep, in opgave 4 en 5 vul je de splitsing in.*
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Maak tweetallen. Teken een splitsschema naar onder met de splitsing van 8 in 6 en 2. *Bedenk in tweetallen een splitsverhaal bij deze splitsing. Geef 2 minuten de tijd.*
- 2 Bespreek de verhalen. Wanneer het niet lukt of wanneer een verhaal niet correct is, geef dan zelf een goed splitsverhaal, of buig het verhaal om naar een goed splitsverhaal. Bijv.: 8 snoepjes, 6 gele en de rest is rood.
- 3 Stel bij de verhalen steeds de volgende vragen: *Wat betekent in het verhaal de 8? (alle snoepjes) Wat betekent de 6? (gele snoepjes) Wat betekent de 2? (rode snoepjes) Waarom is het een goed splitsverhaal? (Je hebt 8. Er komt niets bij en er gaat niet af. Je maakt 2 groepjes.)*
- 4 Laat het splitsverhaal tekenen (2 minuten).
- 5 Bespreek na aan de hand van een goede tekening van een kind, of maak zelf een tekening (streep met 6 rondjes boven en 2 onder). *Waar in de tekening zie je alle snoepjes? (alle rondjes) Je mag ook snoepjes tekenen, maar dat hoeft niet. Rondjes gaat sneller. Die rondjes stellen de snoepjes voor. Waar in de tekening zie je de gele snoepjes? (6 rondjes boven de lijn) Waar de rode? (2 rondjes onder de lijn)*
- 6 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Hoe kun je een splitsverhaal zonder woorden op papier zetten? (splitsschema naar onder, splitsschema naar rechts, splitsstrook, tekening met rondjes boven en onder streep of een concrete tekening van het verhaal)
- 2 Er zijn 2 verschillende splitsschema's: de splitsing kan naar onder gaan of naar rechts. Zijn ze echt verschillend of maakt het niet uit? (Het maakt niet uit.)

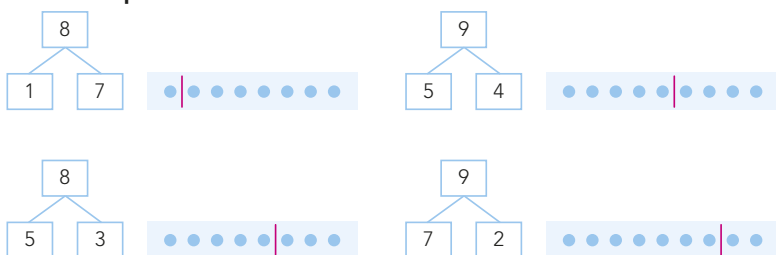
CONDITIETRAINING

20

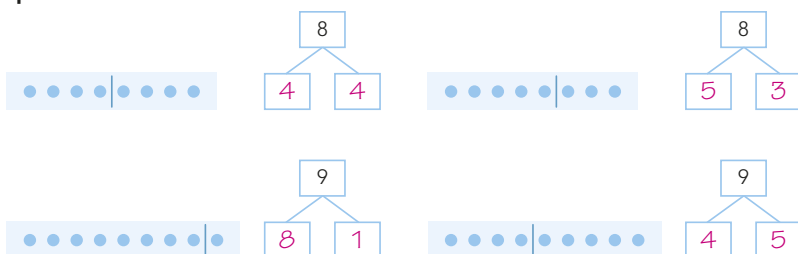
Drempel 0: bouwsteen: oriëntatie getallen t/m 20.

Doel: het kind kan getallen t/m 20 vlot op volgorde zetten.

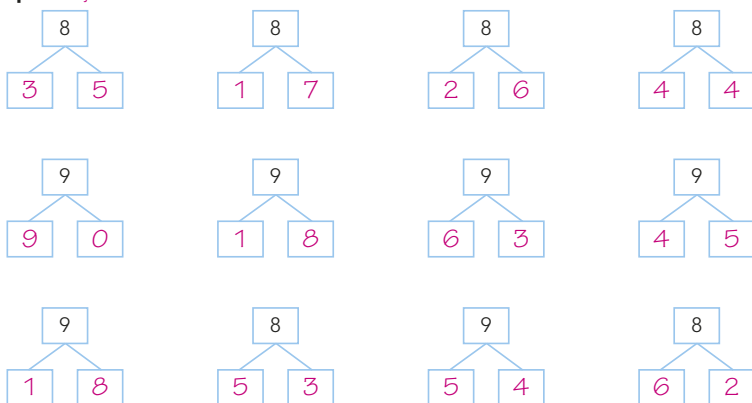
3 zet de streep.

4 splits.

5 splits. bijvoorbeeld:

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen voor een gezamenlijke
warming-up.

- 1 Maak tweetallen. *Bedenk met z'n tweeën een tijd. Hoe beeld je die tijd uit? Bedenk nu een activiteit bij de tijd. Zachtjes, want de andere kinderen mogen het niet horen! Het moet wel kloppen. Om 12 uur in de middag lig je niet te slapen. Beeld de activiteit ook uit. Help kinderen op weg: Om 4 uur heb je zwemles. Om 6 uur ga je eten.*
- 2 Haal tweetallen voor de klas en laat ze hun tijd en de activiteit uitbeelden. *Hoe laat is het? Wat doe je op deze tijd?*

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de laagste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de geleide instructie met de hoogste groep.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Bekijk het filmpje.
- 3 Zet de demonstratieklok op 3 uur. Wijs naar de wijzers van de klok. *Dit is de grote wijzer en dit is de kleine wijzer. Wat wijst de kleine wijzer aan? (de uren) En de grote wijzer? (de minuten) Hoe lang doet de kleine wijzer erover om van de 3 naar de 4 te gaan? (1 uur) Wat doet de grote wijzer in 1 uur? (Die draait van 12 tot aan 12, de klok rond.)*
- 4 Zet de demonstratieklok op 2 uur. *Het is nu 2 uur. Laat de klok verder lopen naar half 3. Nu is het half 3. Laat de klok tot 3 uur doorlopen. Het is nu 3 uur.*
- 5 Deel de klokjes uit. Zet de demonstratieklok weer op half 3. *Ik heb de klok op half 3 gezet. Zet je klokje ook op half 3. Waar staat de grote wijzer als het half 3 is? (onderaan, op de 6) Waar staat de kleine wijzer als het half 3 is? (precies tussen de 2 en 3 in)*
- 6 Bespreek op dezelfde manier half 5 en half 8. *Houd je klokje omhoog en kijk bij elkaar. Staan de wijzers goed?*
- 7 Maak tweetallen. Laat de kinderen samenwerken met 1 klokje. De een noemt een halfuur of een uur en de ander zet het klokje op dat uur. De kinderen kijken samen of het klopt.

DENKVRAAG

Hoe laat staan de wijzers (bijna) over elkaar heen? (bijv.: 12 uur of half 6 of half 7, kwart over 3, kwart voor 9)

OPGAVE 1

- 1 Bespreek de Hulp. *Het is half 4. Wijs de grote wijzer aan. De grote wijzer staat op 6. Wijs de kleine wijzer aan. De kleine wijzer staat tussen*

Lesdoel

Materialen

Tijd

- Het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren:
- wijzers aflezen (les 8);
- wijzers plaatsen (les 9).

Rekenwoordenschat

- een half uur

- leerwerkboek blz. 18-19
- antwoordenboek blz. 18-19
- conditietraining blz. 16-17
- observatieformulier

Extra

- demonstratieklok
- klokje (per kind)

BLOK 3

LES 8

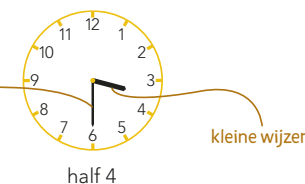
DOEL 4

- je leert de wijzers van de klok aflezen, bij de halve uren.

HULP

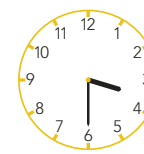
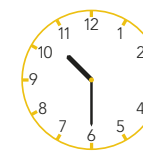
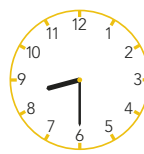

grote wijzer

1

hoe laat is het?

half 11

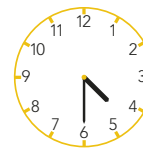
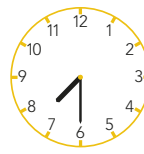
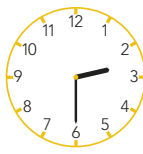
half 2

half 9

half 4

2

hoe laat is het?

half 10

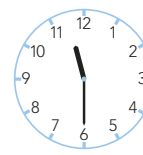
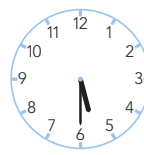
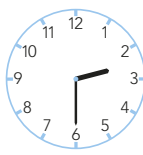
half 3

half 8

half 5

3

hoe laat is het?

half 1

half 3

half 6

half 12

OBSERVATIE

Kan het kind de hele en halve uren aflezen op een analoge klok?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

de 3 en 4 in. De kleine wijzer geeft aan welk half uur het is.

- 2 Kijk met de kinderen naar de opgave. Trek een lijn naar de goede tijd.

OPGAVE 2

- 1 Schrijf steeds op hoe laat het is.
2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
2 Licht de opgaven kort toe. In opgave 4 kruis je de goede tijd aan. In opgave 3, 5 en 6 schrijf je op hoe laat het is.
3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Heeft het meer tijd of oefening nodig?

- 1 Ga eerst na of het kind wel hele uren kan aflezen. Laat het kind zijn klokje op 3 uur zetten en zijn handelingen verwoorden. Waar staat de grote wijzer? (op de 12) Waar staat de kleine wijzer? (op de 3)
2 Laat op de demonstratieklok de grote wijzer naar het halve uur gaan en de kleine wijzer tussen 3 en 4. Verwoord wat je doet. Laat het kind dit nadoen. Waarheen wijst de grote wijzer? (naar de 6) Wat betekent dat? (Dat het een half uur is.) En de kleine wijzer? (tussen de 3 en de 4) Zet de klok op half 8. We moeten goed naar beide wijzers kijken om te kunnen zeggen hoe laat is. Het is half 8. Welk hele uur is net geweest? (7 uur) Welk uur komt hierna? (8 uur) Waar staat de grote wijzer? (op het halve uur, op de 6)
3 Laat daarna de kinderen hun klokje op half 11 zetten en vervolgens op half 2, zonder dat je het voordoet. Als een kind het begrijpt, fluister je het een tijd in. Het kind zet het klokje op deze tijd. De andere kinderen lezen de tijd af. Ga zo alle kinderen langs.
4 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Zet een klok op half 7. Hoe laat is het? Wat kun je om half 7 doen? (eten, naar bed gaan, opstaan) Wat doe je om half 1? En om half 11? Om half 9? Bedenk het eerst zelf. Bespreek het daarna met de ander. Denk aan ochtend, middag en avond.

CONDITIETRaining

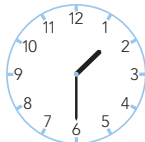
⌚ 20

Doel: blok 2, doel 4.

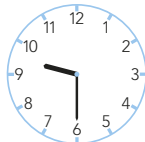
Het kind oefent het aantal blokken in een afbeelding van een eenvoudig blokkenbouwsel te tellen.

4 hoe laat is het?

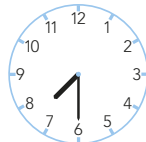
half 4
half 5
half 7

half 1
half 2
half 12

half 9
half 10
half 11

half 7
half 9
half 8

5 hoe laat is het?

half 1

half 12

half 7

half 6

6 hoe laat is het?

half 5

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk het filmpje nog een keer.
- 2 Zet de demonstratieklok op half 2. *Hoe laat is het?* (half 2) *Waar staat de grote wijzer?* (op de 6) *Waar komt de kleine wijzer?* (precies tussen de 1 en 2) *Waar komt de kleine wijzer vandaan?* (van de 1) *Hoe laat was het toen?* (1 uur) *Waar gaat de kleine wijzer naartoe?* (naar de 2) *Hoe laat wordt het dan?* (2 uur) *Waar staat de kleine wijzer nu?* (halverwege tussen de 1 en 2)

DENKVRAAG

We hebben het over hele en halve uren. Hoeveel uren zitten er bij elkaar in een dag? En hoeveel halve uren? (24 hele uren en 48 halve uren)

OPGAVE 1

- 1 Bespreek de Hulp. *Het is half 4.* Wijs op de grote en de kleine wijzer. *De grote wijzer staat op de 6. De kleine wijzer staat tussen de 3 en 4 in.*
- 2 Licht de opgave kort toe. *Je mag je klokje gebruiken als hulp.*

OPGAVE 2

- 1 De kinderen maken opgave 2.
- 2 Bespreek de antwoorden na. Vraag steeds: *Hoe laat is het? Waar staat de kleine wijzer?*
- 3 Kinderen die op een observatiepunt uitvallen, komen in aanmerking voor verlengde instructie.

EXTRA

Haal de grote wijzer tijdelijk van de klok in de klas. Kijk op hele en halve uren regelmatig met de kinderen naar de klok. Hoe laat is het?

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. *In opgave 3 trek je een lijn naar de goede tijd. In opgave 4 schrijf je de goede tijd op en in opgave 5 en 6 teken je de wijzers in de klok.*
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

Lesdoel

Materialen

Tijd

Het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren:

- wijzers aflezen (les 8);
- wijzers plaatsen (les 9).

- leerwerkboek blz. 20-21
- antwoordenboek blz. 20-21
- conditietraining blz. 18-19
- observatieformulier

Extra

- demonstratieklok (voor de leerkracht)
- klokje (per kind)

BLOK 3

LES 9

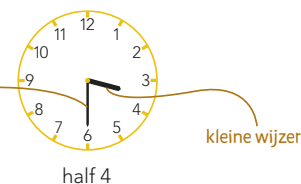
DOEL 4

- je leert de wijzers van de klok plaatsen, bij de halve uren.

HULP

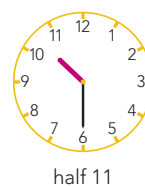
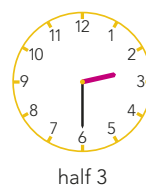
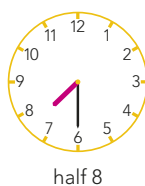
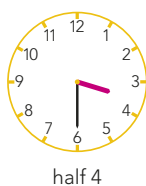

grote wijzer

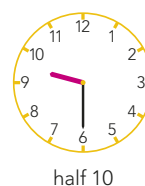
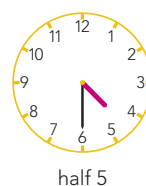
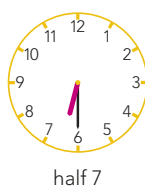
1

hoe laat is het?

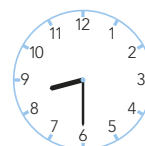
2

hoe laat is het?

3

hoe laat is het?

half 9

half 1

half 6

half 12

OBSERVATIE

Kan het kind de wijzers plaatsen bij hele en halve uren?

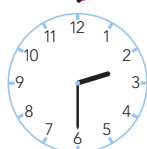
geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

4

hoe laat is het?

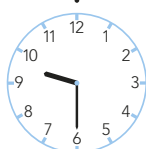
SCHOOL

half 3

half 9

half 10

half 11

5

hoe laat is het?

half 2

half 5

half 8

half 12

6

hoe laat is het?

half 6

half 9

half 3

half 1

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Heeft het meer tijd of oefening nodig?

- 1 Ga eerst na of het kind wel hele uren kan aflezen. Laat het kind het klokje op 4 uur zetten. *Zet je klokje op 4 uur. Hoe zie je dat het 4 uur is?* (De grote wijzer staat op de 12 en de kleine wijzer staat op de 4.) *Zet je klokje op 8 uur. Hoe zie je dat het 8 uur is?* (De grote wijzer staat op de 12 en de kleine wijzer op de 8.)
- 2 Zet je klokje nu op half 9. *Waar wijst de grote wijzer naartoe?* (naar de 6) *En waar staat de kleine wijzer?* (tussen de 8 en de 9) *Waar komt de kleine wijzer vandaan?* (van de 8) *Hoe laat was het toen?* (8 uur) *En waar gaat de kleine wijzer naartoe?* (naar de 9) *Hoe laat wordt het dan?* (9 uur)

Besprek op dezelfde manier half 3 en half 11.

- 3 Is het geconstateerde probleem nu opgelost? Zo niet, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.
- 4 Besprek welke opgaven de kinderen in de resterende tijd nog moeten maken.

TIP

Hang afbeeldingen van klokken met belangrijke tijden op in de klas. Maak er pictogrammen bij, laat de kinderen er een tekening bij maken, of maak er foto's bij. Bijv.: half 9 (begint de school), 10 uur (eten en drinken/pauze), half 11 (buiten spelen), 12 uur (naar huis/spelen, half 1 (thuis eten of tijdens overblijven), 3 uur naar huis.

REFLECTIE

05

- 1 Maak tweetallen. Welk halfuur van de dag vind je een fijne tijd? Bijv. omdat je dan iets leuks gaat doen, zoals sporten of bij iemand spelen. *Zet je klokje op die tijd. Ga staan en doe je hand omhoog. Dat betekent 'ik ben vrij'. Loop naar iemand toe die ook vrij is. Laat je klokje zien. De ander zegt hoe laat het is. Vertel waarom je dit een leuke tijd vindt.*

CONDITIETRAINING

20

Drempel 0; bouwsteen: oriëntatie getallen t/m 20.

Doel: het kind kan getallen t/m 20 vlot op volgorde zetten.

In les 9 wordt rekendrempel 0 (oriëntatie getallen t/m 20) afgerond. Kinderen die in deze les de opgaven in een vlot tempo goed hebben gemaakt, hebben deze drempel gehaald.

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin je samen met de kinderen peilt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen.

Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 4. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De eerste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

VERVOLG

Aan de hand van het observatieformulier en de resultaten in les 10 bepaal je wat de kinderen in les 14 gaan doen: remediëren, herhalen of verrijken (rekenplein).

Lesdoelen

Splitsen

- Doel 3: het kind kent de splitsingen van 8 en 9.

Tijd

- Doel 4: het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren.

Materialen

- leerwerkboek blz. 22-23
- antwoordenboek blz. 22-23
- observatieformulier

BLOK 3 LES 10

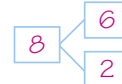
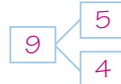
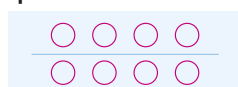
DOEL 3

1"

splits.

○

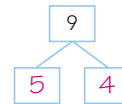
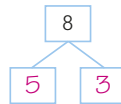
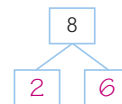
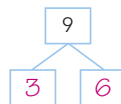
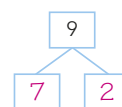
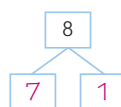

2"

splits.

○

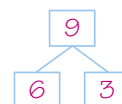
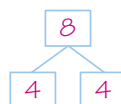
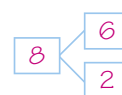
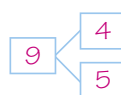

3"

splits.

○

TUSSENSTAND *

OBSERVATIE

Maak het observatieformulier compleet. Richt je vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

50

reflectie

10

DOEL 4

1

hoe laat is het?

half 1

3 uur

half 9

half 5

2

hoe laat is het?

half 3

half 8

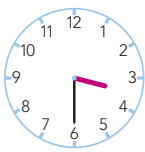
half 6

half 11

half 2

half 4

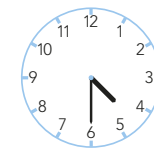
half 7

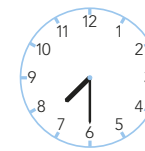
half 10

3

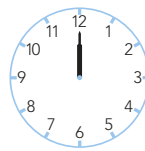
hoe laat is het?

half 12

half 5

12 uur

half 8

TUSSENSTAND**ZELFSTANDIG WERKEN**

50

- 1 Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- 2 We beginnen met de eerste opgave van de linkerbladzijde. Deze is een klein beetje anders dan je hebt geoefend.
Ik lees 4 splitsverhalen voor. Maak een tekening en vul het splitsschema in.
 - Er zijn 8 kippen. 4 kippen zitten op stok en de rest op de grond.
 - Er zijn 9 pennen. 6 pennen liggen in het bakje en de rest ernaast.
 - Er zijn 9 kinderen. 5 in het zwembad en de rest op de duikplank.
 - Er zijn 8 katjes. 6 liggen te slapen en de rest is aan het spelen.

Ga naar de opgaven op de rechterbladzijde. Bij opgave 1 en 2 teken je de kleine wijzer in de klok. Bij 3 geef je aan hoe laat het is.

- 3 Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, er is niets nieuws.
- 4 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen nu wel weet.
- 5 Je mag 20 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- 6 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 7 Zet de timer.

REFLECTIE

10

- 1 Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- 2 Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 3). Kun je 8 en 9 splitsen zonder te tellen? Kun je een verhaal bedenken en een tekening maken bij een splitsing? Laat de kinderen bij iedere vraag met hun duim aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- 3 Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 4). Kun je de hele en halve uren aflezen op een klok? Kun je de wijzers plaatsen bij hele en halve uren?

EXTRA

Een patroon volgt regels. Je kunt daarom voorspellen hoe een patroon verder gaat. Bij meetkundige patronen gaan de regels over vorm, kleur en grootte.

In deze les vullen de kinderen een vlak (vlakvulling) met 2 kleuren driehoeken, zonder wit ertussen. Door te werken zonder wit, is het bedenken van een eigen patroon eenvoudiger.

Combinatiegroep: kijk in de handleiding van de hoogste groep (katern Combinatiegroepen). Hier is een aparte leshandleiding opgenomen, zodat de les aan beide groepen tegelijkertijd kan worden gegeven.

VERWONDEREN

15

1 Kom binnen in kleding met patronen die zich herhalen (ruitjes, streepjes, een zich herhalende print enz.). *Ik heb heel bijzondere kleren aan. Wat is er zo bijzonder aan?* (Laat de kinderen het patroon in hun eigen woorden benoemen, bijv.: overal staat wat op.) *Er staat niet zomaar iets op, er staat een patroon op. Steeds komt hetzelfde stukje/plaatje/streepje/blokje enz. terug. Datzelfde stukje wordt herhaald.* Bedek een deel van het patroon. Een patroon gaat steeds op dezelfde manier door. Bij een patroon worden dezelfde vormen en kleuren steeds herhaald. Je weet daardoor hoe het onder mijn hand verder gaat.

Laat kinderen voorspellen wat er onder het bedekte deel te zien is. *Hoe zou het patroon verder gaan wanneer je de kleren langer/breder zou maken? Welke kleuren/vormen verwacht je? Wie heeft er ook iets aan met een patroon? Kom maar bij me staan. Waarom is het een patroon?* (Er wordt een stukje steeds herhaald; je kunt vertellen hoe het verder gaat.) Laat de kinderen zien dat je de kleinste eenheid kunt nemen die herhaald wordt, maar dat je ook een grotere eenheid nemen en dat als het patroon kunt zien.

2 Bekijk samen het doel.

3 *Zie je ook patronen in of buiten de klas? Wijs aan.* (Denk aan patronen op de vloer, de kaft van een schrift enz.)

4 Laat de patronen met driehoekjes kort zien. *Waar zie je een patroon? (1, 2, 4, 5, 6) Waar is het geen patroon? (3) Kunnen de kinderen voorspellen hoe het patroon verder zal gaan? Welk stukje wordt steeds herhaald? Gaat het patroon alleen naar opzij verder, of ook andere kanten op?*

START

10

1 Licht opdracht 1 kort toe: *Gebruik twee kleurpotloden, rood en geel. Kleur het patroon af. Je kleurt het steeds net zo als in het eerste stukje, je herhaalt het.* De kinderen werken zelfstandig aan opdracht 1 uit het leerwerkboek.

Lesdoel

Materialen

Meetkunde

Het kind leert een patroon herkennen, voortzetten en ontwerpen in een vlakvulling met gebruik van driehoeken in 2 kleuren.

Rekenwoordenschat

- herhalen
- het patroon

- leerwerkboek blz. 24-25
- antwoordenboek blz. 24-25

Extra

- Verwonderen: kleding met patronen gebaseerd op herhaling (voor de leerkracht)
- Doen: 4 vouwblaadjes in 2 kleuren, 1 vel A3-papier, lijm, schaar en kleurpotloden (per tweetal)

BLOK 3

LES 11

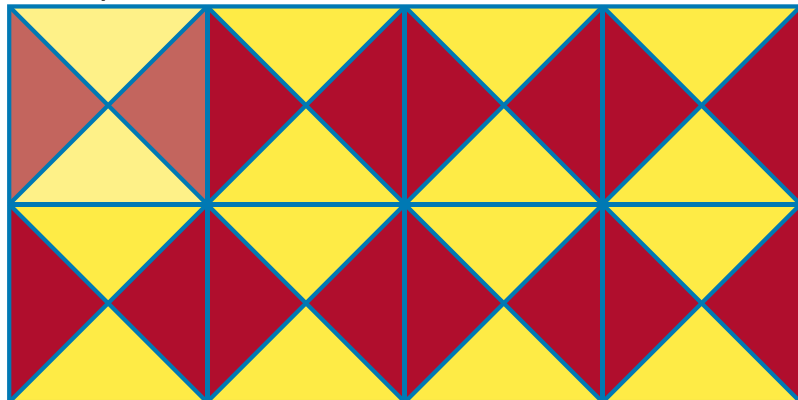
DOEL

- je leert hoe je een patroon met driehoeken in 2 kleuren kunt maken.

1

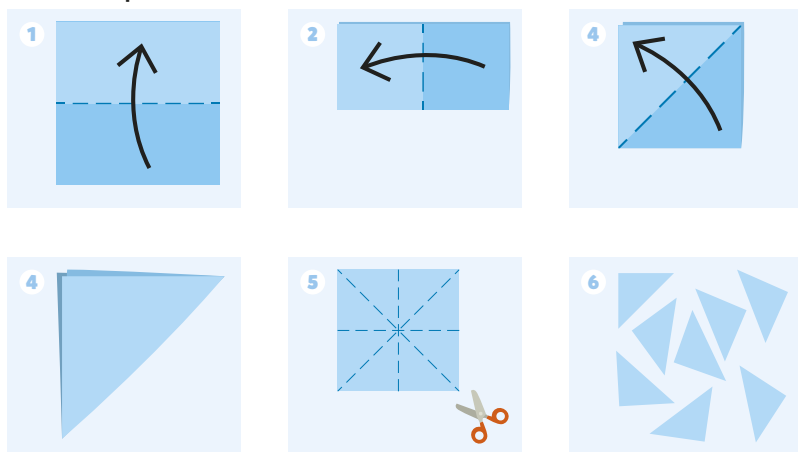

kleur het patroon af.

2

vouw en knip elk blad.

tel de
zijn er 16?

verwonderen

15

start

10

doen

20

reflectie

15

3 maak samen een patroon.

KIJK TERUG

ruil je patroon.

kijk.
welk stukje zie je steeds?
teken.

DOEN

20

- 1 Maak tweetallen. Deel de vouwblaadjes uit, 2 per kind, in 2 kleuren, en de vellen A3, 1 per tweetal.
- 2 Licht de opgaven 2 en 3 kort toe:
 - Wat zie je bij opdracht 2? (Hoe je de blaadjes moet vouwen en knippen tot driehoekjes.) Doe het voor met 1 blaadje. Je vouwt en knipt elk 2 blaadjes.
 - Bij opdracht 3 bedenken je samen een patroon. Leg je patroon op het vel papier. Je herhaalt steeds een stukje. Er mag geen wit tussen de driehoekjes zitten. Leg je patroon naar opzij, naar boven en naar beneden. Klopt het aan alle kanten?
- 3 Loop rond en observeer: leggen de kinderen inderdaad een patroon? Wordt er een vorm en een kleur herhaald? Kunnen de kinderen voorspellen hoe het verder gaat? Leggen de kinderen de driehoeken zonder wit ertussen? Leggen ze niet alle driehoeken in een rijtje, maar wordt het een vlakvulling?
- 4 Stel vragen aan de kinderen tijdens het rondlopen: Met welk driehoekje begin je? Waar begin je? Wat is handig? (bijv. in een hoek of juist in het midden van een blad) Welk driehoekje komt daarna? Hoe ga je verder? Hoe weet je dat het zo verder moet?
- 5 Klaar? Kijk goed wat er nu op het vel papier ligt. Is het een patroon en zijn jullie tevreden? Plak je patroon dan vast met lijm, driehoekje voor driehoekje.

REFLECTIE

15

- 1 Bespreek het Doen kort na. Vond je het makkelijk of moeilijk om een patroon te bedenken? Bespreek, indien van toepassing, een opvallende observatie uit de les na.
- 2 De kinderen maken de Kijk terug in het leerwerkboek.
 - Maak viertallen. Ruil je patroon met het patroon van het andere tweetal. Kijk naar het patroon van het andere tweetal en praat erover. Welk stukje wordt steeds herhaald binnen het patroon? Hoe gaat het patroon verder als je het groter zou maken? Hoe gaat het patroon naar opzij verder? Hoe gaat het patroon naar boven of onder verder? Hoe weet je dat? Teken het stukje van het patroon dat steeds herhaald wordt in het vak in je boek.
- 3 Laat de kinderen alle patronen op de vloer leggen of hang de patronen op. We maken een tentoonstelling van patronen. Bespreek een aantal patronen. Is het een patroon? Waarom wel/niet? Welk stukje wordt steeds herhaald? Wijs dat stukje aan.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Vandaag krijgen jullie een toets over wat je hebt geoefend in de conditietraining. Er zit niets nieuws in deze toets.
- 2 Je mag maximaal 10 minuten aan een opgave werken. Daarna begin je aan de volgende opgave. Als je eerder klaar bent, mag je meteen naar de volgende opgave.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 4 Zet de timer.

Lesdoelen

Splitsen

- Het kind kan bij een verhaal of afbeelding de splitsing van 4, 5 en 6 bedenken en het splitsschema invullen.
- Het kind kent de splitsingen van 4, 5 en 6.
- Het kind kent de splitsingen van 6 en 7.

Meetskunde

- Het kind kan het aantal blokken in een afbeelding van een eenvoudig blokkenbouwsel tellen.

BLOK 3 TOETS

1 splits 4.

2 splits.

3 splits.

1 splits 6.

2 splits.

3 splits.

GA VERDER →

BEOORDELING EN VERVOLG

- 1 Bespreek in les 15 de toetsopgaven met de kinderen die een opvallend of onvoldoende toetsresultaat hebben behaald.
- 2 Kinderen met een toetsscore > 90% per toetsdoel, komen in aanmerking voor compacting en een verrijkingsprogramma.
- 3 Plan extra rekentijd in voor kinderen die een doel nog niet beheersen. Gebruik hiervoor de remediëring in les 13 of 14 van het vorige blok.
- 4 Van iedere toets is een schaduwtoets beschikbaar.

1 2 3

3b splits.

5

3 2

5

1 4

5

5 0

6

5 1

6

2 4

6

3 3

7

3 4

7

5 2

7

6 1

7

4 3

4 hoeveel blokken?

6

6

7

8

7

KLAAR!

10

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- adhv jouw observatiegegevens;
- adhv de score in les 5*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd, verrijken: rekenplein13 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd, remediëren: les 13 (met leerkracht);
- overige scores, herhalen: les 13 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens van het kind een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaan remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.* In de handleiding bij les 15 vind je uitleg bij de rekenplein-opgaven.
- 2 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIËRING DOEL 1

Op volgorde zetten

- 1 Maak tweetallen. Leg de kaartjes van 0 t/m 30 door elkaar op tafel. Leg kaartje 0 en 1 aan de linkerkant. Om de beurt leggen de kinderen een kaartje aan. Laat ze hierbij hardop tellen. Herhaal dit, maar leg dan kaartje 30 aan de rechterkant.
- 2 Bespreek van opgave 1 de eerste som. *Welke getallen staan er? (20, 10 en 30) Wijs ze aan op de kaartjes. Kijk naar deze 3 getallen. Welk getal kom je het eerst tegen? (10) 10 is het kleinste getal. Vul 10 in het eerste vakje in. Welk getal kom je dan tegen? (20) Vul 20 in het tweede vakje in. Welk getal kom je het laatst tegen? (30) Dat is het grootste getal.*
- 3 Maak in tweetallen de volgende. Observeer of het goed wordt uitgevoerd. Als de een het niet meer weet, laat de ander dan vertellen hoe het gaat.

Lesdoelen

Materialen

Oriëntatie getallen

- Doel 1: het kind kent de volgorde van de getsymbolen t/m 30.

Optellen en aftrekken

- Doel 2: het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken.

- leerwerkboek blz. 26-27

- antwoordenboek blz. 26-27
- observatieformulier

Extra

- remediëring doel 1: getalkaartjes 0 t/m 30
- remediëring doel 2: 5 appels of andere voorwerpen

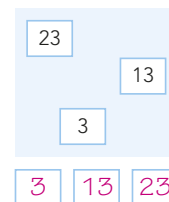
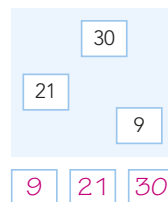
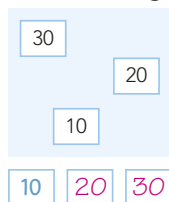
BLOK 3

LES 13

DOEL 1

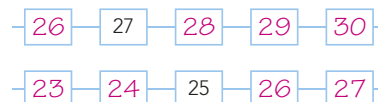
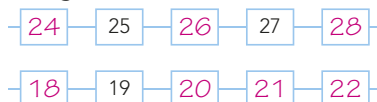
1

van klein naar groot.

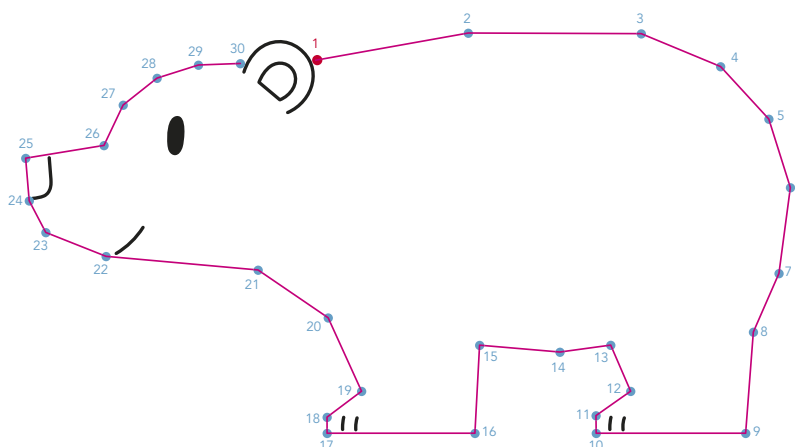
2

welk getal?

3

0 - 1 - 2 - ...

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de eerste week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 5. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 2.

De laatste opgave op iedere bladzijde is een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

60

DOEL 2

1

bedenk en maak de som.

som: $5 + 1 = 6$
... 6 stippen

som: $4 + 4 = 8$
... 8 stippen

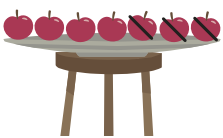
som: $6 + 2 = 8$
... 8 stippen

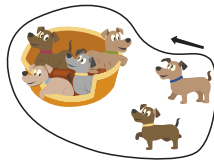
som: $3 + 4 = 7$
... 7 stippen

2

wat is de som?

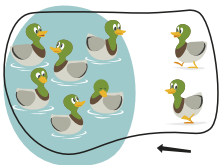
som: $7 - 3 = 4$
... 4 appels

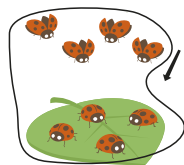
som: $4 + 2 = 6$
... 6 honden

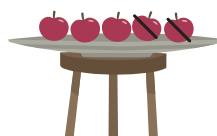
som: $5 - 3 = 2$
... 2 vogels

som: $6 + 2 = 8$
... 8 eenden

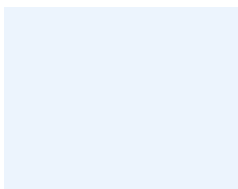
som: $4 + 4 = 8$
... 8 beestjes

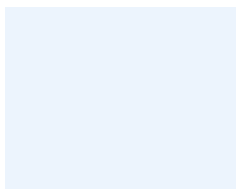
som: $5 - 2 = 3$
... 3 appels

3

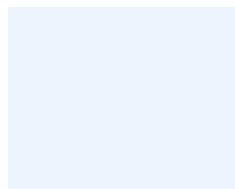
bedenk en teken het verhaal en de som.

..... + =
.....

..... + =
.....

..... + =
.....

Plaatsen van getallen

- 1 Maak tweetallen. Zeg samen de telrij t/m 30 op. Tel door en tel terug. De een zegt het eerste getal, de ander het volgende getal.
- 2 Bespreek de eerste rij getallen van opgave 2. Maak tweetallen. Welke getallen weet je? (25 en 27) Wat zijn de buurgetallen? Overleg samen. Samen eens? (24, 26 en 28) Vul maar in. Maak samen de volgende. Observeer of het goed wordt uitgevoerd. Als de een het niet meer weet, laat de ander dan vertellen hoe het gaat.

REMEDIËRING DOEL 2

Voor dit type opgaven zijn het verkort tellen (niet 1 voor 1 tellen) en het herkennen van de getsymbolen t/m 10 basisvereisten. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Leg de rekentaal nog een keer uit. Het gaat niet zozeer om het rekenwerk, maar om het begrijpen wat de getallen betekenen, de +, de - en het =-teken.
- 2 Zet een schaal op tafel en doe daar 3 appels (of andere voorwerpen) in. Hoeveel appels? (3) Doe er 2 bij. Er komen appels bij. Dus er komt wat bij. Dat schrijven we op als +. Hoeveel liggen er nu op de schaal? (5) Welke som hebben we dan gemaakt? ($3 + 2 = 5$) Schrijf de som op. Wat betekent die 3? (appels die al op de schaal lagen) En die 2? (appels die erbij zijn gekomen) Die 5? (alle appels samen) Waarom is het plus, erbij? (Er komt wat bij.)
- 3 Neem dagelijks op deze manier 1 plus- en 1 minverhaal door en koppel de som aan het verhaal. Vraag elke keer naar de betekenis van alle getallen en de symbolen.
 Als de problemen met betekenisverlening en/of reflectie nog niet zijn opgelost, is de vertaalcirkel een goed didactisch middel om hieraan te werken.

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de conditietraining beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- adhv jouw observatiegegevens;
- adhv de score in les 10*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd, verrijken: rekenplein 14 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd, remediëren: les 14 (met leerkracht);
- overige scores, herhalen: les 14 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens van het kind een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 In deze les gaan we verder met de doelen van deze week.
- 2 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaan remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.* In de handleiding bij les 15 vind je uitleg bij de rekenplein-opgaven.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIËRING DOEL 3

Ga na waarvoor het kind remediëring nodig heeft. Het beheersen van de splitsingen t/m 7 zonder te tellen, is een basisvereiste. Als het kind dit niet beheerst, oefen dan met splitsingen met getallen waarbij ze niet tellen (kleinere getallen). Maak daarbij het doel voor de kinderen heel helder. *Probeer het te doen zonder te tellen. Kijk of je het in 1 keer kunt zien.* Deze achterstand kan met extra rekentijd worden ingelopen.

Uitrekenen van de splitsing zonder tellen

- 1 Maak tweetallen. Kan het kind de splitsingen t/m 7 wel uitrekenen zonder te tellen, maar nog niet zonder strook of fiches? Pak de splitsstrook van 4. Leg de potloodpunt na 3 bolletjes en haal hem direct weer weg. Welke splitsing zag je? (4 in 3 en 1) Laat in tweetallen oefenen. Geef ze dan de strook van 5, 6 en 7 en werk op dezelfde manier.
- 2 Bij de splitsingen van 8 en 9 is het moeilijker de hoeveelheden in 1 keer te overzien.

Lesdoelen

Materialen

Splitsen

- Doel 3: het kind kent de splitsingen van 8 en 9.

Tijd

- Doel 4: het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren.

- leerwerkboek blz. 30-31

- antwoordenboek blz. 30-31
- observatieformulier

Extra

- remediëring doel 3: splitsstroken 4 t/m 9
- remediëring doel 4: klokje (per kind)
- remediëring doel 4: klokje (per kind)

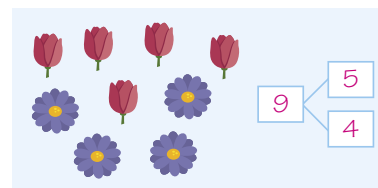
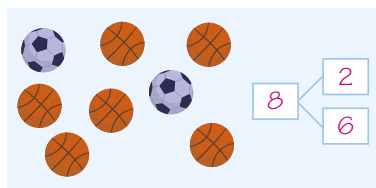
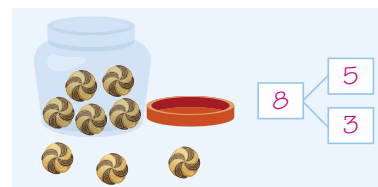
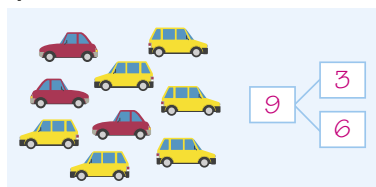
BLOK 3

LES 14

DOEL 3

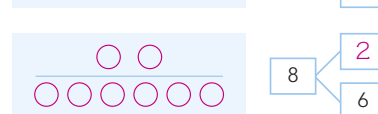
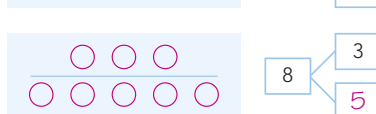
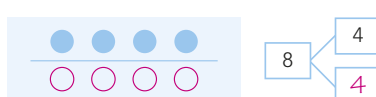
1

splits.

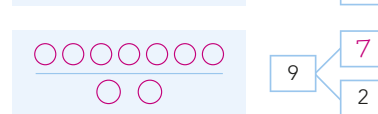
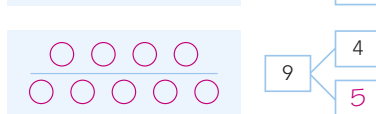
2

splits 8.

3

splits 9.

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de tweede week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 10. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 4.

De laatste opgave op iedere bladzijde is een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

DOEL 4

1

hoe laat is het?

half 4

half 6

half 8

half 1

half 6

half 12

3 uur

9 uur

12 uur

half 4

half 7

half 8

2

hoe laat is het?

half 7

half 3

half 6

half 2

half 11

half 8

half 9

half 10

3

hoe laat is het?

half 5

6 uur

half 12

half 4

Toon de splitsstrook van 8. Hoeveel bolletjes staan hierop? Leg de punt na het eerste bolletje. Welke hoeveelheid zie je in 1 keer? (1) Het is handig om eerst naar de kant te kijken waar er weinig zijn. Er zijn 8 bolletjes in totaal, 1 hier. Hoeveel zijn er dan aan de andere kant? (7) Dus als je het niet in 1 keer ziet, kijk dan eerst naar de kant die je wel in 1 keer ziet en bereken dan verder.

Betekenis verlenen

- 1 Teken het splitschema van 8 in 6 en 2. Bedenk hier een splitsverhaal bij. (Bijv.: er zijn 8 snoepjes, 6 gele en 2 rode.) Wat betekent in het verhaal de 8? (alle snoepjes) Wat de 6? (gele snoepjes) En de 2? Waarom is het een goed splitsverhaal? (Je hebt 8 en daarvan is 6 het één en 2 het andere.)
- 2 Kies een goed splitsverhaal en laat het tekenen. Bespreek een goede tekening. (Bijv.: 6 rondjes boven en 2 onder een lijn.) Waar zie je alle snoepjes? (alle rondjes) Waar de gele? (6 rondjes boven de lijn) En de rode? (2 rondjes onder de lijn)

REMEDIËRING DOEL 4

Voor dit type opgaven is het bepalen van kloktijden in hele uren een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Elk kind heeft een eigen klokje. Geef eerst een voorbeeld met een heel uur en kijk of dit lukt. Zet je klokje op 7 uur. Hoe zie ik dat het 7 uur is? (De grote wijzer staat op de 12 en de kleine wijzer staat op de 7.)
- 2 Bij een heel uur staat de grote wijzer op de 12. Waar staat hij bij een half uur? (op de 6) Zet de grote wijzer op de 6. Zet de kleine wijzer tussen de 4 en 5. Hoe laat is het nu? (half 5) De kleine wijzer staat nu precies op de helft tussen 4 en 5. Waar komt de kleine wijzer vandaan? (van de 4) Hoe laat was het toen? (4 uur) En waar gaat de kleine wijzer naar toe? (naar de 5) Hoe laat wordt het dan? (5 uur) Laat de klok lopen van 4 naar 5 uur en stop even bij half 5. Hoe laat is het nu? (half 5) Hoe kun je dat zien? (De grote wijzer staat op de 6 en de kleine wijzer tussen de 4 en 5. Het is half 5.)
- 3 Bespreek op dezelfde manier nog 2 of 3 voorbeelden. Laat de kinderen om de beurt een tijd bedenken en op hun klokje zetten. De andere kinderen zien de tijd niet. Hoe laat is het op jouw klokje? Kind zegt zijn tijd. De andere kinderen zetten hun klokje ook op die tijd. Laat nu allemaal je klokje zien. Staan alle klokjes goed?

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de conditietraining beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

In les 15 is er ruimte om het blok af te sluiten. Denk aan de volgende mogelijkheden:

- De kinderen die nog niet aan een rekenplein zijn toegekomen, kunnen dit nu gaan doen.
- Bespreek opgaven van de rekenpleinen na met de kinderen die al in les 13 en 14 op het rekenplein zijn gestart.
- Bespreek de toetsopgaven met de kinderen die opvallende toetsresultaten hebben behaald.

Eindig met de blokevaluatie en vooruitblik.

REKENPLEIN LES 13

- 1 De kinderen vullen in de sommen een + of een – in.
- 2 De kinderen vullen de getallen op hekken in.
- 3 De kinderen kleuren de getallen in de juiste kleur. Hierdoor ontstaat een figuur.
- 4 De kinderen kruisen bij elk plaatje de bijbehorende plus- of minsom aan.

REKENPLEIN LES 14

- 1 De kinderen zien steeds een klok en het spiegelbeeld. Ze tekenen de wijzers in spiegelbeeld.
- 2 De kinderen maken zelf een tekening bij de afgebeelde splitsing.

Lesdoelen

Oriëntatie getallen

- Het kind kent de volgorde van de getalsymbolen t/m 30.

Optellen en aftrekken

- Het kind kan eenvoudige optel- en aftrekcontexten t/m 10 koppelen aan het plus- en minteken.

Splitsen

- Het kind kent de splitsingen van 8 en 9.

Tijd

- Het kind kan kloktijden bepalen, bij halve uren.

Materialen

- leerwerkboek blz. 28-29 en 32-33
- antwoordenboek blz. 28-29 en 32-33
- toetsboek blok 3

BLOK 3
LES 13

REKENPLEIN

welke som is goed?

- 7 - 2
- 5 + 2
- 4 + 3
- 5 - 2
- 4 - 1
- 4 - 3

- 7 - 1
- 7 - 3
- 3 + 4
- 7 - 4
- 4 + 3
- 5 + 2

+ of - ?

4 + 4 = 8

3 + 2 = 5

6 - 1 = 5

3 + 5 = 8

6 - 3 = 3

7 - 2 = 5

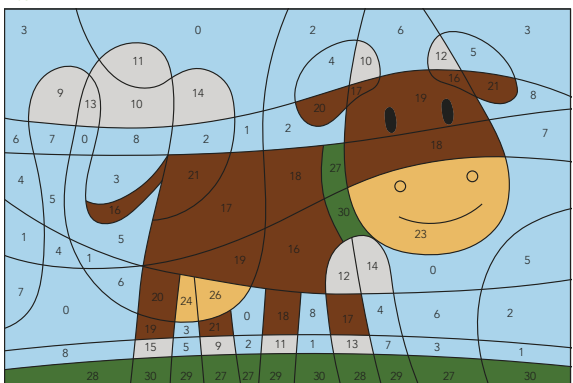
5 - 2 = 3

2 + 5 = 7

6 - 2 = 4

kleur.

0 tot en met 8

9 tot en met 15

16 tot en met 21

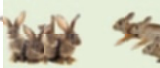
22 tot en met 26

27 tot en met 30

steeds 2 of 3 erbij.

+ 2	5	7	9	11	13
+ 2	8	10	12	14	16
+ 2	11	13	15	17	19
+ 3	16	19	22	25	28

welke som is goed?

- ☒ 4 + 3
- ☐ 7 + 3
- ☐ 4 - 3

- ☐ 7 + 4
- ☒ 7 - 4
- ☐ 4 - 3

- ☐ 5 + 2
- ☐ 7 + 2
- ☒ 7 - 5

zelfstandig werken

50

blokevaluatie en vooruitblik

10

- 3 De kinderen bedenken welke tijd er bij de afbeeldingen past. Ze tekenen de wijzers van de klok.
- 4 Hoe kun je 9 gooien met 2 dobbelstenen?
- 5 Welke horen bij elkaar? Tip: laat kinderen die het moeilijk vinden, de afgebeelde splitsverhalen verwoorden. Welke 2 splitsingen zijn afgebeeld?

BLOKEVALUATIE EN VOORUITBLIK 10

- 1 Laat de kinderen het scorebord van dit blok voorin het leerwerkboek invullen.
- 2 Inventariseer en bespreek wat de kinderen op het scorebord hebben ingevuld.
- 3 In het volgende blok werken jullie zelfstandig aan deze doelen in de conditietraining.
- 4 Bekijk de rekenmuur en wijs op de gearceerde bouwstenen. In het volgende blok maken jullie ook dit soort opgaven in de conditietraining. Jullie leren om dit vlot te doen.

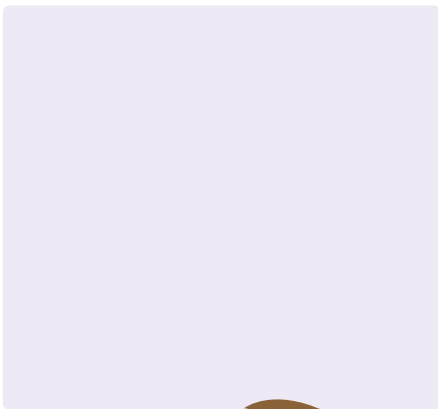
BLOK 3
LES 14**REKENPLEIN**

in de spiegel.
teken de wijzers.

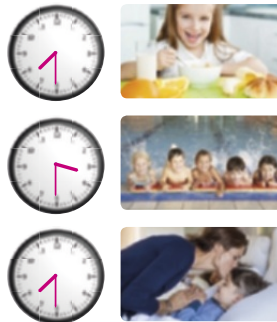

teken een verhaal.

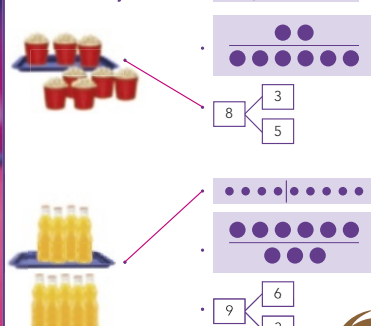
8 $\begin{cases} 6 \\ 2 \end{cases}$

hoe laat is het? bijvoorbeeld:

wat hoort erbij?

splits en teken.

